

5. Гужанова Т. А., Левик І. В. Лепбук як засіб формування екологічних знань дошкільників. *Наукові записки педагогічного університету*. 2019. № 2. С. 112–117.

6. Іваницька Н. В., Сорочинська О. М. Використання лепбук-технології у формуванні природознавчої компетентності дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки*. 2020. № 3. С. 45–50.

7. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти. Київ : Грамота, 2012. 504 с.

8. Сухомлинська О. В. Педагогічна спадщина: розвиток творчих здібностей дитини. Київ : Радянська школа, 2015. 432 с.

9. Bruner J. The Process of Education. Cambridge : Harvard University Press. 1960. 92 p.

10. Dewey J. Democracy and Education. New York : Macmillan. 1916. 434 p.

11. Gottardi G. G. My first lapbook: Models and materials to build lapbooks for learning. Erickson International Publishing. 2016. ISBN 9788859010555.

12. Yakman G. STEAM Education: An overview of creating a model of integrative learning. *Education Horizons*. 2012. Vol. 90. Issue 2. P. 12–21

13. Kindei L. The lapbook as an innovative way to organize learning activities in elementary schools. *Revista Tempos e Espaços em Educação*. 2021. P. 120–128. DOI:10.20952/revtee.v14i33.16698.

14. Kuz'mina G. A., Nikolaenko V. I. Lapbook as a means of cognitive development for preschoolers. Collection of articles of the II All-Russian scientific and practical conference "Education – Science – Practice". 2025. P. 88–94. DOI:10.64007/conferencearticle_683d99f3db7654.87998543.

REFERENCES

1. Bibik, N. M. (2019). Kompetentnisnyi pidkhid u navchanni: teoretyko-metodolohichni zasady [Competency-based approach in education: Theoretical and methodological foundations]. Kyiv: Pedahohichna dumka. 256 s.

2. Bekh, I. D. (2003). Osobystisno oriyentovane vykhovannya: naukovy-metodychnyi posibnyk [Personality-oriented education: Scientific and methodological guide]. Kyiv: Lybid. 344 s.

3. Butenko, V. H., & Kondratiuk, S. M. (2026). Lепbuk yak suchasnyi innovatsiyni instrument vizualizatsii osvithnoho protsesu v zakladi doshkilnoi osvity [Lapbook as a modern innovative tool for visualization of the educational process in preschool education institutions]. Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstreams/581a4c5b-af74-47ca-9966-88eb1e15d867/download>

4. Vygotsky, L. S. (1982). Myslennia i movlennia [Thinking and speech]. Kyiv: Radianska shkola. 287 s.

5. Huzhanova, T. A., & Levyk, I. V. (2019). Lепbuk yak zasib formuvannya ekolohichnykh znan doshkilnykiv [Lapbook as a means of forming preschoolers' environmental knowledge].

Naukovi zapysky pedahohichnoho universytetu. №2. S. 112–117.

6. Ivanytska, N. V., & Sorochynska, O. M. (2020). Vykorystannia lepbuk-tekhnohohii u formuvanni pryrodoznavchoi kompetentnosti ditei doshkilnoho viku [Using lapbook technology in forming natural science competence of preschool children]. *Pedahohichni nauky*. №3. S. 45–50.

7. Savchenko, O. Ya. (2012). Dydaktyka pochatkovoї osvity [Didactics of primary education]. Kyiv: Hramota. 504 s.

8. Sukhomlynska, V. O. (2015). Pedahohichna spadshchyna: rozvytok tvorchykh zdibnostei dytyny [Pedagogical heritage: Development of a child's creative abilities]. Kyiv: Radianska shkola. 432 s.

9. Bruner, J. (1960). The Process of Education. Cambridge, MA: Harvard University Press. 92 p. [in English]

10. Dewey, J. (1916). Democracy and Education. New York, NY: Macmillan. 434 p. [in English]

11. Gottardi, G. G. (2016). My First Lapbook: Models and Materials to Build Lapbooks for Learning. Trento: Erickson International Publishing. ISBN 9788859010555. [in English]

12. Yakman, G. (2012). STEAM education: An overview of creating a model of integrative learning. *Education Horizons*. Vol. 90. Issue 2. P. 12–21. [in English]

13. Kindei, L. (2021). The lapbook as an innovative way to organize learning activities in elementary schools. *Revista Tempos e Espaços em Educação*. 2021. P. 120–128. DOI:10.20952/revtee.v14i33.16698. [in English]

14. Kuz'mina, G. A., & Nikolaenko, V. I. (2025). Lapbook as a means of cognitive development for preschoolers. In *Education – Science – Practice: Collection of articles of the II All-Russian scientific and practical conference*. P. 88–94. DOI:10.64007/conferencearticle_683d99f3db7654.87998543. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОТЕЛЯНЕЦЬ Наталка – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.
Наукові інтереси: формування технологічної культури учнів початкової школи, формування технологічних умінь дітей дошкільного віку.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOTELIANETS Natalka – Doctor of Pedagogy, Professor, Head of the Chair of Pre-school and Primary School Education Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.
Scientific interests: formation of technological culture of primary school students, formation of technological skills of preschool children.

*Стаття надійшла до редакції 27.02.2026 р.
 Стаття прийнята до друку 12.03.2026 р.*

УДК 373.2:371.13:81
 DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-45-49

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

КОТЕЛЯНЕЦЬ Юлія – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3932-1824>
 e-mail: y.s.kotelianets@cuspu.edu.ua

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто проблему професійної готовності вихователя до реалізації мовної освіти в закладі дошкільної освіти як важливу умову ефективного мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Актуальність дослідження зумовлена тим, що мовна освіта є одним із пріоритетних напрямів розвитку особистості дитини, адже саме в дошкільному віці закладаються основи мовленнєвої, комунікативної та соціальної компетентностей. Наголошено, що ефективність мовленнєвого розвитку значною

мірою залежить від рівня професійної підготовки вихователя, який виступає організатором мовленнєвого середовища, зразком мовленнєвої культури та посередником між дитиною і мовою як соціальною цінністю.

Проаналізовано наукові підходи до розуміння сутності професійної готовності педагога та її ролі в реалізації мовної освіти. Узагальнення наукових джерел дало змогу визначити професійну готовність вихователя як інтегративне особистісно-професійне утворення, що поєднує систему фахових знань, професійних умінь, ціннісних орієнтацій, мотиваційних установок і здатність до рефлексії педагогічної діяльності. Розкрито структуру професійної готовності вихователя до реалізації мовної освіти, яка включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний компоненти.

У статті також визначено основні функції вихователя в процесі мовної освіти дітей дошкільного віку, серед яких: мовний зразок, організатор мовленнєвого середовища, партнер дитини у спілкуванні, діагност мовленнєвого розвитку та посередник взаємодії «дитина – культура – текст». Окреслено основні засоби формування професійної готовності майбутніх вихователів до реалізації мовної освіти, зокрема теоретичну підготовку, педагогічну практику, моделювання педагогічних ситуацій, використання інтерактивних методів навчання, самостійну роботу та застосування сучасних освітніх технологій.

Зроблено висновок, що комплексне використання зазначених засобів сприяє формуванню професійної компетентності вихователя та підвищує ефективність мовної освіти в закладах дошкільної освіти. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням і впровадженням інноваційних педагогічних технологій формування професійної готовності майбутніх вихователів до реалізації мовної освіти.

Ключові слова: мовна освіта, заклад дошкільної освіти, мовленнєвий розвиток дітей, професійна готовність вихователя, мовленнєва компетентність, лінгводидактична компетентність, мовленнєве середовище, професійна підготовка вихователя.

KOTELIANETS Yulia –

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department

of Preschool and Primary School Education

of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3932-1824>

e-mail: y.s.kotelianets@cuspu.edu.ua

PROFESSIONAL READINESS OF A TEACHER FOR THE IMPLEMENTATION OF LANGUAGE EDUCATION IN A PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

The article examines the problem of the professional readiness of a teacher for the implementation of language education in a preschool educational institution as an important condition for the effective speech development of preschool children. The relevance of the study is due to the fact that language education is one of the priority areas of the development of a child's personality, because in preschool age the foundations of speech, communicative and social competences are formed. It is emphasized that the effectiveness of speech development largely depends on the level of professional training of the teacher, who acts as the organizer of the speech environment, a model of speech culture and a mediator between the child and language as a social value.

Scientific approaches to understanding the essence of the teacher's professional readiness and its role in the implementation of language education are analyzed. The generalization of scientific sources made it possible to define the professional readiness of a teacher as an integrative personal and professional formation that combines a system of professional knowledge, professional skills, value orientations, motivational attitudes and the ability to reflect on pedagogical activity. The structure of the professional readiness of a teacher for the implementation of language education is revealed, which includes motivational and value, cognitive, operational and activity and reflective components.

The article also identifies the main functions of a teacher in the process of language education of preschool children, including: a language model, an organizer of the speech environment, a child's partner in communication, a diagnostician of speech development and a mediator of the interaction "child – culture – text". The main means of formation the professional readiness of future teachers for the implementation of language education are outlined, in particular theoretical training, pedagogical practice, modeling pedagogical situations, the usage of interactive teaching methods, independent work and the application of modern educational technologies.

It is concluded that the comprehensive use of these tools contributes to the formation of the professional competence of the educator and increases the effectiveness of language education in preschool educational institutions. Prospects for further research are related to the development and implementation of innovative pedagogical technologies for the formation of professional readiness of future educators to implement language education.

Key words: language education, preschool educational institution, speech development of children, professional readiness of the educator, speech competence, linguodidactic competence, speech environment, professional training of the educator.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Мовна освіта в закладі дошкільної освіти є одним із пріоритетних напрямів розвитку особистості дитини, оскільки саме в дошкільному віці закладаються основи мовленнєвої, комунікативної та соціальної компетентностей. Ефективність реалізації мовної освіти значною мірою залежить від професійної готовності вихователя, який виступає організатором мовленнєвого середовища, зразком мовленнєвої культури та посередником між дитиною і мовою як соціальною цінністю. У цьому контексті актуалізується потреба теоретичного осмислення змісту й структури професійної готовності вихователя до реалізації мовної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень і публікацій засвідчує, що проблема мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку та реалізації мовної освіти ґрунтовно

представлена у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Науковці розглядають мовлення як соціально зумовлений психічний процес і підкреслюють провідну роль дорослого у його розвитку. У дослідженнях А. Богуш та Н. Гавриш мовленнєва компетентність дошкільника трактується як інтегративне утворення, що охоплює фонетичні, лексичні, граматичні та комунікативні компоненти і формується за умови цілеспрямованої педагогічної діяльності вихователя. О. Савченко та Н. Бібік акцентують увагу на тому, що ефективність мовної освіти значною мірою залежить від професійної готовності педагога, яка поєднує знання, уміння, ціннісні орієнтації та здатність до рефлексії власної діяльності.

Водночас узагальнення наукових джерел свідчить, що професійна готовність вихователя до реалізації мовної освіти ще недостатньо осмислена як

цілісна інтегративна характеристика його особистості й професійної діяльності, що зумовлює потребу подальших теоретичних досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності та структури професійної готовності вихователя до реалізації мовної освіти в закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна готовність вихователя до реалізації мовної освіти в закладі дошкільної освіти розглядається в сучасній педагогічній науці як інтегративне особистісно-професійне утворення, що поєднує систему фахових знань, професійних умінь, ціннісних орієнтацій, мотиваційних установок і практичних навичок, необхідних для ефективного мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Така готовність не зводиться лише до наявності методичних знань, а виявляється у здатності педагога свідомо планувати, організовувати та здійснювати мовну освіту з урахуванням вікових, індивідуальних і мовленнєвих особливостей дітей.

У працях Н. Бібік професійна готовність педагога трактується як результат інтеграції знань, умінь і цінностей, що забезпечують здатність ефективно реалізовувати освітній процес у контексті компетентнісного підходу. Авторка підкреслює, що педагогічна готовність передбачає не лише володіння методикою, а й сформовану установку на постійний професійний розвиток і рефлексію власної діяльності [1].

А. Богуш розглядає професійну готовність вихователя до мовної освіти крізь призму його мовленнєвої та лінгводидактичної компетентності, наголошуючи, що педагог має бути носієм мовної культури та зразком правильного, виразного і доцільного мовлення. Учена зазначає, що саме особистісні мовленнєві якості вихователя значною мірою визначають успішність мовленнєвого розвитку дошкільників [2].

З позиції діяльнісного підходу професійна готовність вихователя виявляється у його здатності організовувати мовленнєву діяльність дітей у різних видах діяльності – ігровій, пізнавальній, художньо-мовленнєвій, комунікативній. Я. Савченко підкреслює, що педагог, готовий до реалізації мовної освіти, розглядає мовлення не лише як об'єкт навчання, а як універсальний засіб розвитку мислення, пізнання та соціальної взаємодії дитини [6].

Важливим аспектом професійної готовності вихователя є усвідомлення закономірностей мовленнєвого розвитку дошкільників. Л. Виготський обґрунтував положення про соціальну природу мовлення та визначальну роль дорослого у його становленні, наголошуючи, що саме педагог є посередником між дитиною та мовою як соціально-культурним феноменом [3].

Н. Гавриш акцентує увагу на тому, що професійна готовність вихователя до мовної освіти передбачає здатність створювати мовленнєво збагачене освітнє середовище, у якому дитина має можливість активно використовувати мовлення в різних комунікативних ситуаціях. Авторка підкреслює значення розвитку зв'язного мовлення як

ключового показника мовленнєвої компетентності дошкільника [4].

У нормативних документах України професійна готовність вихователя до реалізації мовної освіти розглядається як необхідна умова виконання державних вимог до мовленнєвого розвитку дітей. У Базовому компоненті дошкільної освіти підкреслюється роль педагога як суб'єкта, відповідального за формування мовленнєвої та комунікативної компетентностей дошкільників, що передбачає наявність у нього відповідної професійної підготовки та готовності до мовної роботи [5].

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях професійна готовність вихователя до реалізації мовної освіти розглядається як багатокомпонентне інтегративне утворення, що забезпечує ефективну організацію мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Більшість науковців сходяться на думці, що така готовність має складну внутрішню структуру, елементи якої перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємозумовленості.

У структурі професійної готовності вихователя доцільно виокремити такі компоненти:

- мотиваційно-ціннісний;
- когнітивний;
- операційно-діяльнісний;
- рефлексивний.

Мотиваційно-ціннісний компонент передбачає усвідомлення значущості мовної освіти для всебічного розвитку особистості дитини, позитивне ставлення педагога до мовленнєвого розвитку дітей та сформовану внутрішню потребу в професійному самовдосконаленні.

Н. Бібік наголошує, що мотиваційний компонент професійної готовності педагога є основою реалізації компетентнісного підходу в освіті, оскільки саме ціннісні орієнтації та професійні установки визначають якість педагогічної діяльності [1].

А. Богуш підкреслює, що позитивне ставлення вихователя до мовної освіти та усвідомлення її ролі у розвитку дитини є необхідною умовою формування мовленнєвої компетентності дошкільників [2].

Когнітивний компонент охоплює систему лінгвістичних, психолого-педагогічних і методичних знань, необхідних вихователю для реалізації мовної освіти.

До них належать знання:

- закономірностей мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку;
- структури мовленнєвої компетентності;
- вікових особливостей формування звукової культури мовлення;
- словникового запасу;
- граматичної правильності мовлення;
- зв'язного мовлення.

О. Савченко зазначає, що ґрунтовна теоретична підготовка педагога є основою свідомого планування освітнього процесу [6].

Н. Гавриш підкреслює, що вихователь має добре орієнтуватися в структурі мовленнєвої компетентності дошкільника [4].

Операційно-діяльнісний компонент виявляється у володінні вихователем методиками розвитку

мовлення та вмінні організувати мовленнєву діяльність дітей у різних видах діяльності:

- ігровій
- пізнавальній
- художньо-мовленнєвій
- комунікативній.

А. Богуш зазначає, що мовленнєвий розвиток дошкільників має здійснюватися у взаємозв'язку з різними видами діяльності [2].

Л. Виготський підкреслював, що мовлення дитини розвивається у спільній діяльності з дорослим [3].

Рефлексивний компонент передбачає здатність педагога до самоаналізу власної професійної діяльності, оцінювання результатів мовленнєвого розвитку дітей та корекції педагогічних дій.

Н. Бібік зазначає, що рефлексія є важливою складовою професійної компетентності педагога [1].

Вихователь у закладі дошкільної освіти є ключовим суб'єктом мовної освіти, оскільки саме він організовує щоденне мовленнєве життя групи та забезпечує мовленнєвий розвиток дітей у природному контексті гри, спілкування й пізнання.

У державному стандарті дошкільної освіти зазначено, що результати мовленнєвого розвитку дітей досягаються за умови спеціально організованого освітнього процесу [5].

У науковій літературі роль вихователя у мовній освіті розглядають через такі функції:

- мовний зразок
- організатор мовленнєвого середовища
- партнер дитини у спілкуванні
- діагност мовленнєвого розвитку
- медіатор взаємодії «дитина – текст – культура»

• комунікативний міст між закладом освіти та сім'єю.

Дослідження підтверджують, що якість взаємодії «дорослий – дитина» має значний вплив на розвиток мовлення та подальші освітні результати дітей [8].

Формування професійної готовності вихователя до реалізації мовної освіти в закладі дошкільної освіти є складним і багатогранним процесом, що передбачає використання різноманітних педагогічних засобів. Їх застосування сприяє розвитку професійних знань, умінь, мотивації та рефлексії майбутніх педагогів, а також формуванню їхньої лінгводидактичної компетентності.

У наукових дослідженнях підкреслюється, що ефективне формування готовності майбутнього вихователя до мовної освіти можливе лише за умови поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю, що дозволяє студентам застосовувати отримані знання в реальних педагогічних ситуаціях [2; 6].

До основних засобів формування професійної готовності вихователя до реалізації мовної освіти належать:

Важливим засобом формування готовності є вивчення психолого-педагогічних і лінгводидактичних дисциплін, які забезпечують майбутніх вихователів знаннями про закономірності мовленнєвого розвитку дітей, структуру мовленнєвої компетентності та методику розвитку мовлення дошкільників.

Теоретична підготовка формує наукову основу професійної діяльності педагога та сприяє усвідомленню значущості мовної освіти для розвитку особистості дитини [4].

Одним із найефективніших засобів формування професійної готовності є педагогічна практика в закладах дошкільної освіти. Саме під час практичної діяльності студенти мають можливість застосовувати теоретичні знання, планувати мовленнєві заняття, організувати мовленнєву діяльність дітей та аналізувати результати власної педагогічної роботи.

Практична діяльність сприяє формуванню професійних умінь, розвитку педагогічного мислення та здатності до організації мовленнєвого середовища в групі [2].

Ефективним засобом підготовки майбутніх вихователів є використання методів моделювання педагогічних ситуацій. Аналіз педагогічних ситуацій, рольові ігри, кейс-методи дозволяють студентам навчитися приймати педагогічні рішення, прогнозувати результати мовленнєвої діяльності дітей та знаходити оптимальні методи роботи.

Застосування таких методів сприяє розвитку професійного мислення, комунікативних умінь та педагогічної рефлексії.

Сучасна підготовка майбутніх педагогів передбачає активне використання інтерактивних методів навчання: дискусій, тренінгів, проєктної діяльності, групових форм роботи. Вони сприяють формуванню комунікативних умінь, уміння працювати в команді та здатності до творчого розв'язання педагогічних завдань.

Інтерактивні технології дозволяють майбутнім вихователям глибше усвідомити особливості мовленнєвого розвитку дітей і сформувати готовність до організації мовної взаємодії в освітньому процесі.

Важливим засобом формування професійної готовності є самостійна робота студентів, що включає аналіз наукової літератури, виконання творчих завдань, підготовку методичних розробок та самоаналіз власної педагогічної діяльності.

Рефлексія сприяє усвідомленню студентами власного професійного досвіду, оцінюванню ефективності педагогічних дій та визначенню шляхів подальшого професійного вдосконалення [1].

У сучасних умовах важливим засобом підготовки майбутніх вихователів є використання цифрових технологій та мультимедійних ресурсів. Вони дозволяють створювати інтерактивні освітні матеріали, розробляти мовленнєві вправи, використовувати електронні освітні ресурси та організувати дистанційну взаємодію з дітьми.

Застосування цифрових технологій сприяє модернізації освітнього процесу та підвищує ефективність формування професійної готовності педагогів.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, професійна готовність вихователя до реалізації мовної освіти в закладі дошкільної освіти є інтегративним особистісно-професійним утворенням, що поєднує систему знань, умінь, ціннісних орієнтацій, мотивації та здатність до рефлексії педагогічної діяльності. У її структурі доцільно виокремлювати мотиваційно-ціннісний,

когнітивний, операційно-діяльнісний і рефлексивний компоненти, взаємодія яких забезпечує ефективну організацію мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Важливу роль у формуванні такої готовності відіграють теоретична підготовка, педагогічна практика, моделювання педагогічних ситуацій, інтерактивні методи навчання, самостійна робота та використання сучасних освітніх технологій.

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язані з розробленням ефективних педагогічних технологій формування професійної готовності майбутніх вихователів до реалізації мовної освіти, а також з експериментальним дослідженням умов і методів підвищення якості мовленнєвої підготовки педагогів у системі професійної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у навчанні: теоретико-методологічні засади. Київ : Педагогічна думка. 2019. 256 с.
2. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку : монографія. Київ : Слово, 2010. 408 с.
3. Виготський Л. С. Мислення і мова. Київ : Вища школа, 2005. 320 с.
4. Гавриш Н. В. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку. Київ : Генеза, 2015. 256 с.
5. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) : наказ МОН України № 33 від 12.01.2021. Київ : МОН України, 2021. 52 с.
6. Савченко О. Я. Початкова освіта: теорія і практика. Київ : Педагогічна думка, 2011. 352 с.
7. Clay M. Literacy Lessons Designed for Individuals. Auckland : Heinemann, 2001. 232 p.
8. Dickinson D. K., Tabors P. O. Beginning Literacy with Language: Young Children Learning at Home and School. Baltimore : Paul H. Brookes Publishing Co., 2001. 392 p.
9. Bruner J. Child's Talk: Learning to Use Language. New York : W. W. Norton & Company, 1983. 144 p.
10. Hart B., Risley T. R. Meaningful Differences in the Everyday Experience of Young American Children. Baltimore : Paul H. Brookes, 1995. 268 p.
11. Whitehurst G. J., Lonigan C. J. Child Development and Emergent Literacy. *Child Development*. 1998. Vol. 69. № 3. P. 848–872.

REFERENCES

1. Bibik, N. M. (2019). *Kompetentnisnyi pidkhdid u navchanni: teoretyko-metodolohichni zasady* [Competency-based

approach in learning: Theoretical and methodological foundations]. Kyiv: Pedahohichna dumka. 256 s. [in Ukrainian]

2. Bohush, A. M. (2010). *Movlennievyy rozvytok ditei doshkilnoho viku* [Speech development of preschool children]. Kyiv: Slovo. 408 s. [in Ukrainian]
3. Vygotsky, L. S. (2005). *Myslennia i mova* [Thinking and speech]. Kyiv: Vyscha shkola. 320 s. [in Ukrainian]
4. Havrysh, N. V. (2015). *Rozvytok zviaznoho movlennia ditei doshkilnoho viku* [Development of coherent speech of preschool children]. Kyiv: Heneza. 256 s. [in Ukrainian]
5. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2021). *Pro zatverdzhennia Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity (Derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity)* [On approval of the Basic Component of Preschool Education (State Standard of Preschool Education)]. Kyiv: MON Ukrainy. 52 s. [in Ukrainian]
6. Savchenko, O. Ya. (2011). *Pochatkova osvita: teoriia i praktyka* [Primary education: Theory and practice]. Kyiv: Pedahohichna dumka. 352 s. [in Ukrainian]
7. Clay, M. (2001). *Literacy Lessons Designed for Individuals*. Auckland: Heinemann. 232 p. [in English]
8. Dickinson, D. K., & Tabors, P. O. (2001). *Beginning Literacy with Language: Young Children Learning at Home and School*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co. 392 p. [in English]
9. Bruner, J. (1983). *Child's Talk: Learning to Use Language*. New York: W. W. Norton & Company. 144 p. [in English]
10. Hart, B., & Risley, T. R. (1995). *Meaningful Differences in the Everyday Experience of Young American Children*. Baltimore: Paul H. Brookes. 268 p. [in English]
11. Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1998). Child Development and Emergent Literacy. *Child Development*. 69(3). P. 848–872. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОТЕЛЯНЕЦЬ Юлія – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: розвиток творчості дітей дошкільного віку, засоби розвитку мовлення дошкільників.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOTELYANETS Yulia – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Preschool and Primary School Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: development of preschool children's creativity, means of speech in preschoolers' speech development.

*Стаття надійшла до редакції 01.03.2026 р.
Стаття прийнята до друку 14.03.2026 р.*

УДК 796(477)"19"

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-49-53

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ЛЕЩЕНКО Геннадій –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спортивних ігор та масових видів спорту
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9780-060x>
e-mail: galelza7@gmail.com

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ У ХХ СТОЛІТТІ

У статті здійснено цілісний історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку фізичної культури в Україні у ХХ столітті як складного соціально-культурного феномену, що формувався під впливом політичних трансформацій, освітніх реформ та зміни суспільних пріоритетів. Дослідження ґрунтуються на періодизаційному підході, який дозволяє логічно структурувати історичний матеріал і простежити закономірності еволюції фізкультурного руху в умовах різних державних моделей управління. Обґрунтовано виокремлення п'яти взаємопов'язаних етапів розвитку фізичної культури в Україні у ХХ столітті: громадсько-національного періоду початку століття; етапу формування централізованої системи фізичного виховання у 1920–1930-х роках; повенного відновлення та активізації масового фізкультурного руху; періоду науково-методичного удосконалення та розвитку